

ontkiemen, maar wat geeft dat hun, als daar duizenden kiemplantjes opslaan in den eeuwigdurenden schaduw van zoo'n zwaren den. Ze moeten onherroepelijk te gronde gaan en als er geen Notenkrakers of Eekhoentjes waren, zou het vrije Arve-woud spoedig uitsterven.

Maar nu komen de Notenkrakers, die hakken de zaden uit de kegels, terwijl ze nog aan den boom hangen. Als ze er genoeg van gegeten hebben, vullen ze hun uitzetbaren krop nog met een goeden voorraad en dragen dien weg naar allerlei bergplaatsen in bosch en veld. En als zoo'n voorraadjie dan een paar weken rustig blijft liggen, dan schieten de jonge Arve-kiemplantjes op, nog eer de vergeetachtige vogel naar zijn provisiekast omziet. Dikwijls vergeet hij die ook geheel en al, want de groote massa der Arve-zaden rijpt in 't voorjaar en dan leg je als gulzige Notenkraker wel voorraadschuren aan, maar eigenlijk zijn ze niet noodig.

Iedere jonge dame, die wel eens portretlijstjes van sparrenschubben heeft willen maken, weet hoe razend moeilijk het is, om die schubben van de kegels los te krijgen en hoeveel mannelijke hulp je daar ten slotte bij noodig hebt. Nu is een Arve-kegel nog veel steviger dan een sparappel en de Notenkraker heeft dan ook goede werktuigen noodig, om daarmee klaar te komen: korte stevige pooten met flinke teenen en sterke, gekromde nagels, om zich vast te houden en een stevigen, grooten, bijna rechten snavel om als wig en breekijzer te gebruiken.

De snavel heeft heel wat te lijden en slijt geducht af. Vooral de ondersnavel heeft daar last van. Bij jonge vogels is die even lang als de bovensnavel, maar naarmate de vogel ouder wordt, krijgt hij een

ongelijken bek en ik heb oude patriarchen in handen gehad, bij wie de ondersnavel wel een centimeter korter was dan de bovensnavel. Hoe oud die vogels waren, zou ik niet durven zeggen, maar alle kraaien kunnen stokoud worden en dus de Notenkrakers ook — en misschien zijn er wel te vinden, die nog maar een halve ondersnavel tot hun beschikking hebben.

Notenkrakers zijn gemakkelijk in gevangen staat te houden en 't ware te wenschen, dat Artis eens een paar levende vogels ten geschenke kreeg. 't Zijn prachtige vogels; de kop, de vleugels en de staart zijn metaalglanzend zwart, de veeren van rug en borst en buik zacht rossig grauw met even een herinnering van wijnrood er in en elk met een driehoekigen top van zuiver wit. Ook de uiteinden van de staartpennen en de onderdekveeren van de staart zijn schitterend wit, terwijl ook nog een witte vlek verscholen ligt in 't midden van de groote slagpennen, maar die komt alleen te zien als de vogel zijn vleugels zeer wijd uitslaat.

Ik hoop, dat onze lezers den gespikkelden zwerver nog vaak te zien zullen krijgen en ik heb een stil vermoeden dat hij op den voet gevolgd zal worden door een nog fraaier Oosterling, die heelemaal geen Arve-nootjes eet, maar toch meest in dezelfde jaren als de Notenkraker zich aan westelijke afdwalingen schuldig maakt. Ik bedoel dien prachtige vogel met den ongelukkigen naam: den Pestvogel. Let maar eens op.

JAC. P. THUISSE.

Een Amsterdamsch „Pothoofd“-Terrein.

Geruimen tijd heeft Deventer alleen de eer genomen, een „Pothoofd“ tot zijn domein te mogen rekenen, dat bijna fabelachtige terrein met zijn „z z z“-flora.

Langzamerhand echter komt er concurrentie, en zoo bezit thans ook de hoofdstad een filiaal van botanische zeldzaamheden, wanneer er al niet meer zijn. Aan gissingen willen we ons echter niet wagen, vooral niet, waar we houvast hebben aan feiten; en sedert eenige weken is het een wel geconstateerd feit, dat er te Amsterdam „Pothoofd“-planten groeien aan de Noordzijde van het IJ, in de wildernis vlak achter het Koninginnedok.

Zulke wildernissen zijn altijd heerlijke plekjes voor botanici, en daarom is het wel eenigszins

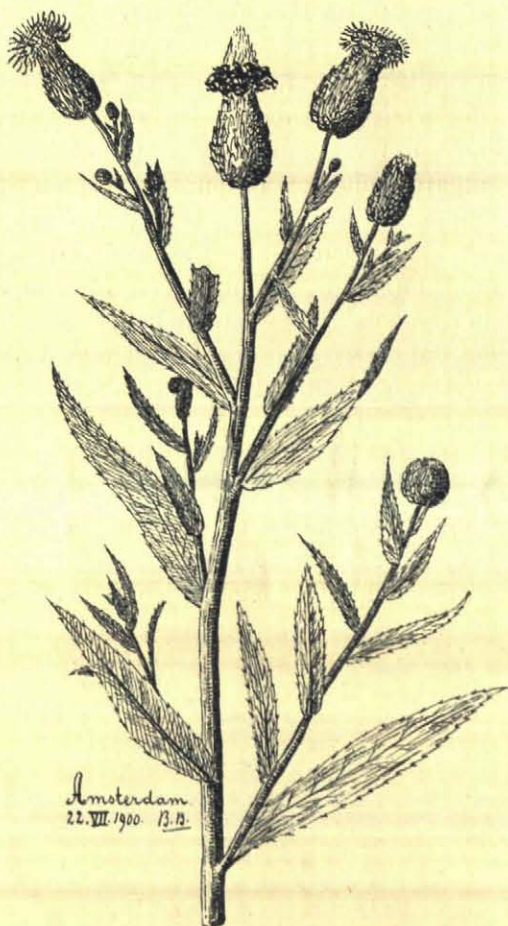
jammer, dat de belangen van land- en tuinbouw op dit punt noodzakelijkerwijze gekant moeten zijn tegen de neigingen van de beminnaars onzer wilde flora. Aan den anderen kant is het evenwel weer een troost, dat er maar weinig streken in ons land zijn, waar de bodemcultuur zóó intensief wordt gedreven, dat er geen gelegenheid meer is voor het „onkruid“ om ook eens naar hartelust te bloeien.

We hebben althans om en in Amsterdam geen klagen: geprojecteerde straten, bouwterreinen, die nog niet gebruikt worden, parken in aanleg enz.; voor zoover ze niet worden platgetreden door Amstels jeugd, worden ze onmiddellijk in beslag genomen door de vagebonden uit het plantenrijk. Gewoonlijk vindt men er verdwaalden tusschen, die van een

fatsoenlijken komaf zijn: granen, koolzaad, erwten, boonen, aardappelen, appel-, pere-, pruimeboomjes enz. Eens zelfs bracht een mijner leerlingen mij een dadelpalm van eenige c.M. mee uit het Muiderbosch, die daar opgeschoten was uit de wegge- worpen pit van een' geconfijten dadel.

Maar laat ons per kettingboot het IJ oversteken en de Willemssluizen overgaan, dan zijn we binnen een paar minuten op het bewuste plaatsje.

Eigenlijk zijn de oliekevers de oorzaak, van ons herhaald bezoek aldaar; doch daar deze hun beurt

Cirsium arvense Scop. var. *integrifolium* Koch.

nog wel zullen krijgen, zullen we hen ditmaal met rust laten.

Reeds bij ons eerste bezoek op 16 Juni maakte het terrein al een zeer gunstigen indruk op mij, en toen vond ik daar al spoedig ééne der z.g.n. „Pothoofd”-planten.

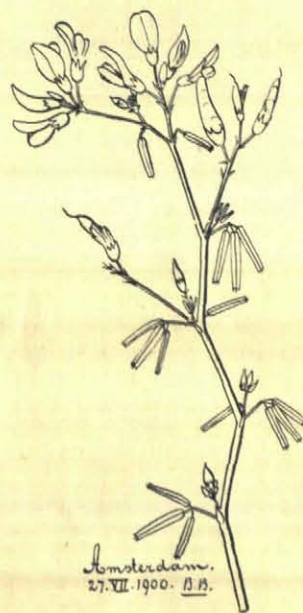
Er zat nog geen bloem aan, maar duidelijk was het bloemkorfje te zien, zoodat het zoo goed als zeker was, dat ik met eene composiet te doen had. Eigenlijk leek het korfje precies op dat van een distel; maar het blad weersprak in dezen de verwantschap. Waar dus voorloopig niets met zekerheid kon worden uitgemaakt, was afwachten de boodschap.

Het duurde tot 21 Juli, voor ik er weer heen kon gaan; maar toen vond ik de plant dan ook volop

in bloei. Ja, dat was het bloemhoofdje van een distel; maar het blad! Dat zag er zoo vreedzaam, zoo weinig strijdhaftig uit! Enfin; maar eens ge- determineerd.

Dat gaf echter ook al geen afdoend licht; welk determineerboek ik ter hand nam, steeds kwam ik tot Vederdistel (*Cirsium*), maar welk adjectief moest er achter? Suringar bracht me beslist tot *C. arvense* Scop. Deze plant is echter zóó algemeen bekend, dat ik tot de overtuiging kwam, dat ik onmogelijk de gewone akker-vederdistel voor mij kon hebben. En naarmate deze overtuiging zich vestigde, begon ik te gelooven aan eene „nieuwe” plant. Ik riep daarom de hulp van den heer Heukels in, die mij berichtte, dat ik inderdaad eene Pothoofdplant had gevonden, en wel: *Cirsium arvense* Scop. var. *integrifolium* Koch (= *C. setosum* M. B.), tot nog toe in ons land alleen van dergelijke terreinen bekend.

Eene tweede plant gaf mij bij het determineeren

Medicago falcata, var. *tenuifoliolata*.

dezelfde moeilijkheden. 't Was eene vlinderbloem uit de buurt van *Trifolium*, *Medicago*, *Melilotus* of iets dergelijks. Bij het determineeren kwam ik al weer spoedig tot Rupsklaver (*Medicago*); en hoewel ik geneigd was er *falcata* aan toe te voegen, aarzelde ik toch. De heer Heukels deelde mij van deze plant mede, dat het *Medicago falcata*, var. *tenuifoliolata* was, ook eene echte Pothoofdplant.

De peultjes vertoonen echter al zeer weinig het kenmerk, waaraan de plant haar naam dankt, n.l. den sikkelvorm (Lat. *falx* = sikkel). Beter komt het uit met den variëteitsnaam *tenuifoliolata*; de blaadjes zijn klein genoeg. De bovenste der takken zijn vaak zelfs niet drietallig meer en bestaan uit slechts één blaadje.

Als derde Pothoofdplant vond ik nog *Vaccaria*

segetalis Greke, die wel direkt als zoodanig te determineeren was, maar in Amsterdams omgeving toch tot de hooge zeldzaamheden behoort.

Tot slot noem ik, alleen om den aard van het terrein aan te geven, nog de navolgende planten, die er groeiden in schilderachtige wanorde: tarwe, haver, gerst, cichorei, honigklaver (meer dan 1 M. hoog), bitterzoet, alsem (*Artemisia vulgaris*), ganze-

voet- en melde-soorten, aster, krodde, klit, brandnetel, distels, enz.

Zooals we zien, is het een heerlijke wildernis; de oliekevers hebben aanspraak op mijne waardeering, omdat zij me eigenlijk indirect naar dat terrein hebben gebracht. Er bestaat ook nog verband tusschen deze kevers en dien rijkdom van wilde bloemen. Maar daarover later.

B. Boon.

HERFSTZADEN.

Na den vollen, heerlijken zomer, de herfst met de gloedvolle kleuren, de prachtige warme tinten, de teere zachtgoudene schijn.

Eerst de lichte, stille Septemberdagen met hun reinen, heiligenden lichtglorie; nu de dagen van storm en regen, die omzetten het groene geblaart tot al den betoo-verenden goudglans.

Het bladgroen, gedund, verbleekt, uitgeteerd tot het laatst toe, maakt ons het afscheid licht, nauwelijks bemerken we het welken, het afval-len, het gaan bij het ons omrin-gende schoon.

Als een gelaat, dat glimlachend vaarwel zegt, vol hoop op het weë-zen; als een tot het feest bereide met gloedvolle wangen, het hoofd omkranst, zoo zegt ons de zomer vaarwel.

Als we gaan door gouden lanen met de afhangende zwiepende beu-kentakken, is het als gingen we door betooverde landen; zie hoe de goudgele bladen als zegen wor-den uitgestrooid over onze opge-richte hoofden, hoe onze voet schui-felend gaat door het vochtig, rossig, gloedvol blarentapijt.

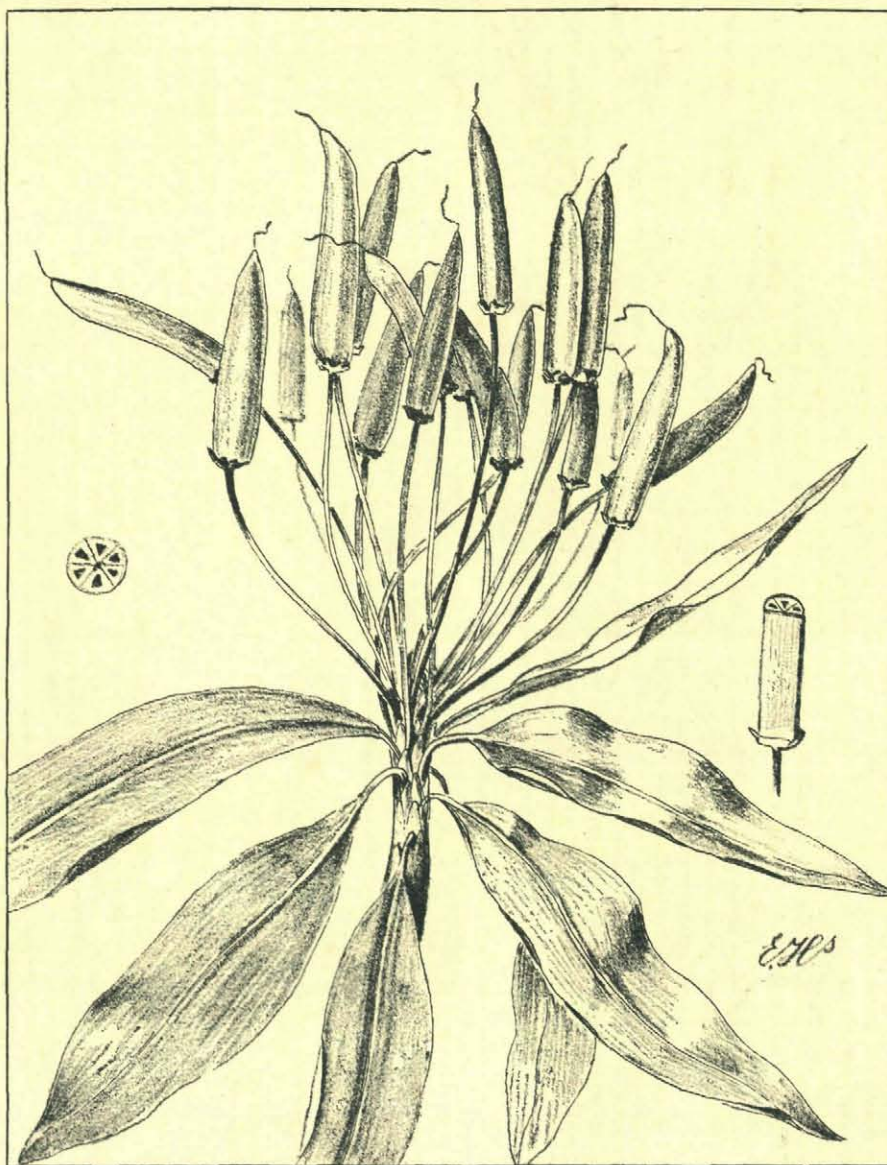
„Is dat het heëngaen?” „Is dat het scheiden, als met een jubelen-den overwinningszang?”

— Na den zomer vol bloemen, — de herfst met de rijpende vrucht.

De slingerende hop met de luchtige, vliezige kegeltjes met zaden; de mooie roode besjes, de vrucht der kamperfoelie; het blij-rood der lijsterbessen, die als jui-chend afsteken tegen het blauw der lichte Septemberlucht. Hoe

mooi kleurt het ooft der appel- en pereboomen na de teere bloesems der lente.

Kastanjes en noten, waarvan we ons de buit te betwisten hebben met de vlugge eekhoortjes, die ons uittarten met hun sissend, klokkend lokgeluid,

Rhododendron of Alpenroos in vrucht.